

BLAND MULMORGLAR OCH BÄRVOLJÄRER

2016-04-18

Av: URBIO

Nu när begreppet urbana ekosystemtjänster håller på att slå igenom i stadsbyggnadssammanhang på bred front uppstår frågan hur implementeringen kommer att påverka stadsmiljöernas organisation och innehåll. I vilken form och på vilka skalnivåer bör naturens gratistjänster integreras i urbana landskap framöver? Hur skräddarsys ekosystemtjänsterna till plats specifika lösningar för ett optimalt utbyte?

För att ekosystemtjänsterna ska kunna få full utväxling behöver vi öka stadens biotiska receptivitet – det vill säga att göra de urbana rummens golv, väggar och tak mer tillgängliga för naturen att kolonisera. Den natur som då fyller på bör vara en slags amplifierad, tillspetsad flora och fauna hämtat ur det underliggande och omkringliggande natur- och kulturlandskapet, men anpassat till stadskanjonens säregna topografi och lokalklimat. Det är en stadsrumsnatur som inte bara ger rekreativsmöjligheter, utan också fungerar som refug och öppet zoo för det vilda?

Det behövs tillskapas element som både bidrar till rekreativa värden och en mer småbruten, myllrande och sammankopplande stadsmiljö. Målet med de här biotopiska platsinterventionerna är att de bli biologiska hotspots i mikroskalan och stepping stones i makroskalan – samtidigt som de bidrar till ett ökat attraktivt stadsliv. De biotopiska platselementen blir samtidigt viktiga symbolbärare som lyfter fokus från det lilla till det större perspektivet.

Den här platsinterventionen lyfter fram eken som värd för en sällsam artrikedom, med över tusen arter av organismer.

Det mälardalska kulturlandskapets småbrutna hagmarker med torrängar, hagmarksdungar och bredkroniga ekar är habitat med hög biologisk diversitet som sakta men säkert håller på att försvinna. I stadens parker, naturstråk och till och med inne bland den täta bebyggelsen kan ängsytor och bärande buskar och träd få återuppstå. Faktum är att det här sättet av destillera natur har en 90-årig parktradition i landets huvudstad i det som kallats för Stockholmskolan. Dags nu att förvalta vidare arvet efter Rutger Sernander, Holger Blom och Erik Glemme när en ny tid av stadsexpansion står för dörren.

Ett exempel på hur det kan te sig är Nationalstadsparkens unika bestånd av veteranek som är värt att lyftas fram och amplifieras. Mulmorglarna kan fungera som picknickplatser placerade i solbelysta bryn. De karakteriseras av en högst volym utförd i laxnuttimrad ek som verkar som landmärke i landskapet. Mulmorgeln's inre hålrum härbärgerar nedmultet trä och rester från djur – den så kallade mulmen. Den här platsinterventionen lyfter fram eken som värd för en sällsam artrikedom, med över tusen arter av organismer som är direkt kopplade till ekbackemiljöerna. Från ett trädäck kan den gästande gruppen av skolbarn eller friluftsentusiaster läsa på om ett antal utvalda organismer som lever i Mulmorgeln. Väggarna på Mulmorgeln är full av inskriptioner med de latinska namnen på skalbaggar, klokrypare och tvåvingar för att påminna besökaren om alla invånare där inne. De placeras i anslutning till där människor rör sig och i närheten till ekar. På så vis fungerar de som hoppstenar både för folk och få.

Bärvoljär

Ett annat sätt att göra ett nyskapande destillat av hagmarksnaturen är genom Bärvoljärer. Bärvoljärer placeras som solitära installationer på urbana platser i hårdgjorda miljöer och som, likt hemliga trädgårdar, utgör en slags frizoner för framför allt fågel. De utformas som minidungar med inplanterade bärande buskar och träd som hagtorn, rönn, hassel, nypon, sälg, oxel, fågelbär och apel. Den fågelgynnande vegetationsholmen omgärdas av burliknande smideskonst med vackra fågelmotiv med sittbänkar inskjutna i volymen för folk med trötta ben. Det resliga smidet fredar dungen så att fåglar både kan häcka och finna mat här; stålkonstruktionen gör det även svårt för katter att ta sig in. På marken finns både små vattensamlingar för våta bad och sandblottor för torra dito. Och på vintern stödutfodras stannfåglarna från dessa platser.

Genom att arbeta med systematiska samband av platsinterventioner som Mulmorglarna och Bärvoljärerna genom stadslandskapet, synliggörs och förmedlas berättelsen om det gamla kulturlandskapet och den nya stadsnaturen.